

МІСЦЕ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СТРУКТУРІ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ

Доктрина кримінального права класифікує об'єкт злочину як «по вертикалі», так і «по горизонталі». За першим критерієм об'єкт злочину поділяють на загальний, родовий та безпосередній [1, с. 79]. Водночас окремими авторами виділяється ще й видовий об'єкт [2, с. 66]. По горизонталі об'єкти є основними та додатковими, а також факультативними [2, с. 70-72]. Така класифікація обумовлена різноманітними факторами: виділення всього спектру відносин, що охороняються, однорідністю/різноманітністю суспільних відносин, на які посягає злочин, можливістю одним злочином заподіяти шкоду прилеглим суспільним відносинам та ін.

Питання місця так званого видового об'єкта в юридичній науковій літературі не є до кінця визначеним, про що акцентувалась увага окремих дослідників [1, с. 176-177], адже одні автори його взагалі ігнорують, інші ж – розглядають побіжно.

Як відомо, розділи Особливої частини Кримінального кодексу України (далі в тексті – КК України) побудовані за принципом родового об'єкта, тобто в рамках конкретного розділу містяться діяння, які мають спільний родовий об'єкт. Родовий об'єкт – це сукупність суспільних відносин, які є однорідними і яким спричиняється чи створюється загроза спричинення шкоди вчиненням злочином. Така побудова системи Особливої частини чітко класифікує всі злочини, що дає змогу, встановивши родовий об'єкт, легко знайти той чи інший склад серед великої кількості норм.

Разом з цим, критерій родового об'єкта при побудові Особливої частини не є єдиним. «Так, якщо брати злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), то тут, очевидно, при включенні складів злочинів до даного розділу мав відношення не об'єкт, а суб'єкт даного злочину. Тому стверджувати, що при систематизації Особливої частини на розділи береться до уваги лише родовий об'єкт — не зовсім вірно» [2, с.]. Також прикладом критерію виділення розділу за суб'єктом можна назвати розділ XVII Особливої частини КК України – «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»

Зважаючи на вказане, можемо констатувати, що критерій родового об'єкта при побудові Особливої частини - це так зване загальне правило, яким керується законодавець, критерій суб'єкта – правило спеціальне.

Беручи до уваги викладене, зосередимо увагу на розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи». Поділяючи позицію про виокремлення видового об'єкта, вкажемо на те, що даний розділ охоплює склади злочинів, видовими об'єктами яких є *життя* - ст. 115-120 КК України та *здоров'я або життя* – ст. 121-130, ст. 133, ст. 135, ст. 136 КК України. Водночас вказаний нами розділ містить і склади, де видовим об'єктом виступає не здоров'я і/або життя особи, а встановлені законом правила надання медичної допомоги або проведення медичних маніпуляцій. Це ст. 131, ст. 132, ст. 138-145 КК України. Вказані норми носять бланкетний характер, тобто для їх наповнення і правильної кваліфікації потрібно звернутись до галузевого законодавства. Аналіз диспозицій розглядуваних складів злочинів дає змогу прийти до висновку, що здоров'я або життя в складах ст. 131, ст. 132, ст. 138-145 КК України стає під загрозу заподіяння їм шкоди не через безпосереднє заподіяння, а через порушення встановленого порядку надання медичної допомоги або ж встановленого порядку проведення медичних маніпуляцій. Іншими словами, якби не порушувався встановлений законом порядок, то й цим самим і не створювалася загроза заподіяння шкоди здоров'ю і життю людини.

Крім того, розглядувані нами склади злочинів мають таку спільну ознаку як приналежність до галузі медицини, а саме суб'єктами злочинів є особи, які мають медичну, фармацевтичну освіту або ж ті, які не мають такої освіти, але займаються «лікувальною справою». Йдеться про так званій особливий суб'єктний склад злочинів даної категорії і окремий вид суспільних відносин, які ставляться під охорону кримінального закону – медична сфера.

Питання так званих «медичних злочинів» в юридичній літературі неодноразово порушувалося. Так, зокрема, В.О. Глушков називає злочини цієї категорії «злочини у сфері охорони здоров'я» [3], Г.В. Чеботарьова – «злочини у сфері медичної діяльності» [4].

Все вищевикладене дозволяє прийти до висновку про доцільність об'єднання їх в окрему главу розділу II Особливої частини КК України – «Злочини у сфері медичної діяльності». Критерієм такого виокремлення, на нашу думку, є саме видовий об'єкт. Вказана пропозиція порушує усталену будову КК України, в якій глави взагалі не передбачені (на відміну, наприклад, від КК Російської Федерації, структура Особливої частини якого включає в себе розділи, глави та статті, КК України розподілу на глави не передбачає, що у той же час не знімає проблеми виділення видового об'єкта у межах окремого розділу). Разом з цим, слід вказати й на те, що питання виокремлення глав за видовим об'єктом в КК України є перспективним напрямком наукових досліджень в галузі кримінального права.

Список використаних джерел:

1. Тацій В.Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / В.Я. Тацій. – Х.: Вища шк. изд-во при ХГУ, 1988. – 198 с.
2. Коржанський М.Й. Предмет і об'єкт злочину: Монографія. – Д.: Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ; Ліра ЛТД, 2005. – 252 с.
3. Мисливий В.А. Кримінально-правові координати видового об'єкта злочинів / В.А. Мисливий // Актуальні проблеми кримінального права: матер. міжвуз. наук.-теорет. конф.; м. Київ, 21 листопада 2014 р. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2014. – 188 с.
4. Кримінальне право України: Навч. посіб. / С. Г. Волкотруб, О. М. Омельчук, В. М. Ярін та ін. - За ред О. М. Омельчука. — К.: Наукова думка; Прецедент, 2004. — 297 с.
5. В.А. Глушков. Ответственность за преступления в области здравоохранения / В.А. Глушков. - К., Издательское объединение «Вища школа», 1987. – 200 с.
6. Чеботарьова Г.В. Кримінально-правова охорона правопорядку в сфері медичної діяльності: монографія / Г.В. Чеботарьова. – К.: КНТ, 2011. – 616 с.